O umění, umělcích a hladové Pavlíně

Román s veselým koncem. Napsal Karel Leger.

Dosud polní cestou kde odpočívali, nepřešel ani člověk, ale v tom právě, když mlsná princezna utrhla na štěpu hezké jablíčko, na mezi okázal se polní hlídač se psem. Z daleka křičel a huboval: "Taková slota komediantská toulá se světem a krade! nevidíte, že koně zašli do jetele?" Principál odplivl, do jeho nadšení ukáplo pelyňku: "Fi! Půjdeme dále, už hryžou suchou pejř na příkopě a raději zajdou do jetele — nevídáno! A ty tam strašáku z konopí mlč!" rozkřikl se. "Však nejsme si dost odpočinuli a koně prochodili jsme již celé království české i markrabství moravské, rozumíš, ty — ty — nedopečený jahelníku!"

Zapřáhli s Tondou koně a pak šel principál s Luckou u prvního vozu a Tonda se Šemíkem u druhého. Esmeralda vklouzla pod plachtu, chvílemi ji nadzdvihovala a smála se na Tondu hryzoucí jablko. Tondovi bylo také do smíchu, když si tak rozvážil, co se s ním dnes od rána děje — a ještě nebylo ani poledne. Takové prapodivné věci! Na smrt už nemyslil, a když si vzpoměl, proč z domova odešel, pohodil jen hlavou. Co na tom, jestli se utopí o den později nebo dřív, má pravdu principál. Počká s tím, už kvůli té maličké ještěrce, která se šklebí pod plachtou. A na truc Žampachovic Růžence, aby si nemyslila, že bez ní nemůže být. — Jen ať si vezme toho starého Jeremiáše, oficiála, ať! Tondovi je to už docela jedno. Ale cosi mu začalo vrtat mozkem.

"Jářku! Principále!" zavolal.

"Nu?"

"Nemohu s vámi jet."

"A proč pak?" principál vyvalil oči.

"Proto — všichni mne tady znají v okolí po vsích — chodíval jsem tudy kupovat telátka, to víte — řezník!" Tonda se začervenal — tuze často se červenal.

"Mh! Rozumím!" principál rozvážně kývl hlavou. "Neshodovalo by se to s uměním, máš pravdu! Kdyby tě poznali jako řezníka, který kupoval telátka — máš pravdu! Ale jenom se nestarej! Ani vlastní matka tě nepozná, jak tě přebarvíme; černocha z tebe uděláme!"

"Ne!" vykřikl Tonda podrážděn. "Nechci! S Pánembohem!"

"Počkej! Počkej!" úzkostlivě volal principál. "Když nechceš, tak nebudeš černochem. Ale nalíčíme tě, vlasy přebarvíme, vousy přilepíme, Esmeralda se v tom vyzná — ona tě krásně vyšnoří, udělá z tebe umělce, sám se nepoznáš! Viď, Esmeraldo?"

Z podplachty zakývla Esmeralda: "Tondo, pojď sem, dej mi hubičku!"

Poslechl, dal jí hubičku a všichni tři se smáli a Šemík stříhal moudře ušima, a z malovaného vozu do rachotu kol ozýval se skřek papoušků a vytí hladové Pavlíny.

* * *

IV.

Dojeli odpoledne do vsi, byla rozlehlá v údolí, v zahrádkách, dosti výstavná. Na dlouhé nerovné návsi pyšnilo se několik pěkných dvorů s velikými vraty, se záhonky květin pod okny. Slepice kdákaly, na zelené louži husy kejhaly, psi štěkali, vozy rachotily, práskaly biče, kleli chasníci, holky zpívaly. Sváželi poslední úrodu s polí. A nade vším na věži chudého kostelíčka cinkal zvonek, umíráčkem zvonili, nějaký výměnkář dodýchal. Když přijeli koně — když přijel principál Šembera se svou uměleckou družinou, sběhlo se všechno z celé vsi k vozům — psi, děti, chasníci, holky, na věži zvonek rázem utichl, jako když mu srdce stiskne — to kostelník taky se horempádem rozběhl, aby nezmeškal, zkrátil nebožtíkovi umíráček. Principál zajel na dolejší konec návsi, kde šuměly mohutné topole a pod olšemi probleskoval mlýnský potok mezi kameny. Všechno tu bylo, čeho třeba, volného místa nazbyt v příjemném chládku i v poledne, vody hojnost a také hospoda nebyla daleko. Omalovaný veliký vůz s raritami postrčen ku předu, v boku otevřeny dokořán široké dvéře a přistaveny k nim schůdky, po stranách vyvěšeny obrazy hrozných zápasů s tygry, medvědy a hady. Principál oblékl vyrudlé, leckde už spravované triko, námořnickou bluzu s leskłými knoflíky, kolem čela připjal plechový pásek, který se třpytil jako zlato z daleka, vzal rákosku a šlehaje po obrazech zval ctěné publikum: "Jen rračte, pánové a dámy — jen dál! za pouhý desetníček uvidíte, co jste nikdy neviděli, jen rračte! poučíte se o tajemstvích a divech tak zvané přírody — uvidíte opravdovou a živou mořskou pannu čili tuleně anebo mořského psa, který žije v severním moři mezi samým ledem a živí se jenom slanečky. — Krmení právě začíná, jen rračte vstoupit!" Jako když voda přes kameny hrčí, tak to znělo. "Jen rračte! slavný militér a děti platí polovic!" Papoušek skřehotal na bidélku přede dveřmi: "Rračte! zloděj, zloděj, chyťte ho! Košamstrdýnr!" a přidával jakési nezdvořilosti k velikému potěšení drobných diváků. A k trichýnám uvnitř ve voze přibylo ještě několik vycpaných ptáků, hadi a štíři ve sklenicích, ze kterých už dávno líh se vypařil stačilo to na dorbou večeři a láhev že špiritus vypil, ale dokázat mu to nemohl), a pak — Esmeralda, nejhezčí zvířátko ze všech.

Sama stála za podívanou. Červený žitůtek a krátkou, moc krátkou sukýnku měla samé stříbro a perle, ve zkadeřených vlasech démanty, v uších veliké zlaté kruhy, dolíčky v hezounkých tvářičkách, sladký úsměv na rtech a nožky jako strunky v růžovém triku a v zelených pantoflíčkách. Ukazovala nejprve sebe v otevřených dveřích a potom rarity tatínkova musea. Krmila mořskou pannu Pavlínu a točila kukátkem, aby slavné publikum lépe vidělo. Flašinet chvílemi zoufale zakvičel, buben zahučel, až se to po návsi rozléhalo, ale zvědavých přišlo dnes velmi málo, třeba se vstupným nebral to principál přísně, kluka pustil dovnitř za krejcar, ano i za hrst sušených křížal. A jenom těch pár kluků přišlo a podvečer několik zamilovaných párků, chasníci chtěli dokázat, že jsou kavalíři, vedli holky do musea a platili za ně, docela přidávali hazardně dva krejcary, aby Esmeralda hodila nenasytné Pavlíně ještě rybičku.

Principál nedělal si pranic z malé dnešní návštěvy, — však pozítří bude tu pouť, svátek Nanebevzetí Panny Marie. — Žertoval blahosklonně s pány kluky, ježaté jeho vtipy vháněly děvčatům krev do tváří a na dobrou noc klidně loučil se: "Pánové a dámy, velectěné občanstvo — tuhle tohle, co jste dnes viděli, není nic, docela nic, ale zítra dovolíme si předvésti vám celou společnost svoji, světové umělce prvého řádu, čekám jenom na příchod nově angažovaného člena, siláka ze země turecké jménem Hanybala, který polyká sklo, v prstech podkovy láme a jedinou rukou vyzvedne velectěného pana starostu zdejší slavné obce, přetáhne dva voly a produkovati se bude ve vzduchu i na zemi. Prosím o hojnou návštěvu, dvě představení budou, odpůldne pro děti, večer pro dospělé za pouhých deset krejcarů, co kdo dá, dobročinnosti se meze nekladou, jen rračte přijíti — košamstrdýnr! Dobrou noc!"

Papoušek na bidélku zaskřehotal něco velmi neslušného, učinil posunek ještě neslušnější, začež jej principál švihl rákoskou. Pak byl už konec.

Stmívalo se, vesnice ztichla, měsíček vycházel — takový kulatý a bílý. Stříbrného světla naházel pod topoly do stínů. Koně napaseni stáli u vozů, podřimovali a principál s Esmeraldou a s hostem svým večeřeli. Málo vydělali, ale stačilo to na dobrou večeři a láhev nakyslého vína.

Tonda dnes nevystoupil, držel se raději v koutku za vozy převěšeném plachtou, který byl dvorem, stájí, garderobou i salonem. Ale nebyl to už Tonda, jak z domova vyšel; když mu Esmeralda zrcadlo podala, sám se nepoznal a smál se trochu rozpačitě. Hle, co z něho udělala, čarodějka! Vlasy mu načesala, obočí načernila, vous přilepila, ale nedržel mu, jenom na bradě zbyl chomáček rezavé srsti. A Tondovi bylo pořád do smíchu; jako pohádka zdálo se mu všechno, co se s ním dnes dělo. Začínal se mu líbit volný život umělců. —

Ale ještě bylo třeba zasvětit jej v tajemství velkého Umění. Po večeři vážně pravil principál klepaje mu přátelsky po zádech: "Na zítřek objednal jsem u Markusa pár volů k našemu představení. Přetáhneš je, Hanybale?"

"Přetáhnu!" klidně pravil Tonda a naplil si do dlaní.

"Přijde pan starosta Horáček, váží přes dva centy vídeňské, zvedneš ho jednou rukou?"

"Zvednu."

"Nu, to jsou dva punkty. Třetí: kryval, krčil se a zuby zajektal, s tebou zápasit. O celou pětku! Myslil jsem, že se nikdo nepřihlásí, ale nějaký chasník — Čepelák se jmenuje — chce zkusit štěstí."

"Ten kluk? Loni o pouti jsem mu napráskal. Jen ať začne! přes koleno jej ohnu."

"Dobře. Teď ještě něco, efektní číslo a nebude ti dělat žádných obtíží, vždyť to dovedl i paňáca Habaděj; taková třtina hubená, proč bys to nedovedl ty, Hanybale? Napij se a lehni si — tak!" Principál vzal z vozu kladivo, plochý kámen položil ležícímu Tondovi na život a jedinou ranou kámen rozbil na kousky. Tonda zaklel, chtěl vyskočit, ale Esmeralda seděla mu u hlavy a hladila jej. —

"To nic není, že ne?" smála se. "Tomu zvykneš!" Uklidnil se, a skutečně druhá zkouška dopadla docela dobře, nic ho nebolelo, ani rány necítil — je to jednoduché, jenom třeba prsa napnout, zatajit dech — a kameny na jeho žaludku pod údery kladiva se rozletovaly, jen v Tondovi vždycky zadunělo.

"A teď na hlavě!" Tonda poslušně sedl, dali mu koženou čapku na hlavu, na ni kámen. Třesk! dopadlo kladivo. Tohle bylo rozhodně horší. Tonda zkřivil bolestí obličej a učinil pohyb, jako by chtěl svého tyrana chytit medvědí tlapou a rozmačkat jej, sotva se rychlým skokem principál uhnul.

A už zase Esmeralda konejšila a hladila: "Zvykneš si, holoubku! To nic není, to jenom hlavu máš trochu měkkou. Zvykneš si. A já tě mám ráda!" zašeptala mu do ucha.

"Dobře to bylo!" liboval si principál. "Uvidíš, Hanybale, zítra obecenstvo bude radostí skákat. Prozatím je toho dost — však tě naučím ještě jiným kouskům, umělce z tebe udělám, umělcem budeš, jako já. Máš talent! A teď spat, děti! ponocný odtroubil desátou!"

Byla vlažná, tichá noc, příjemně leželo se venku. Oba muži pod kusem staré děravé houně ulehli u samých vozů, z opatrnosti, aby v noci někdo nepovolaný nenavštívil Museum. Také Esmeraldě nechtělo se pod plachtu. Vyhlédla si opodál místečko pod stromem, z vozu nanosila nějaké podušky a přikryvky a jako v myším hnízdě tam zmizela. Za okamžik principál už blaženě chrupal, ale Tonda nemohl usnout. Díval se vzhůru větvemi topolů do hvězdiček, v hlubinu nebes prozářenou svitem měsíčním. Jako by stříbrná lehounká mlha se věšela v koruny stromů. Chvějí a lesknou se třepetavé lístky. Kdyby tak opravdu ze stříbra byly, uvažuje Tonda, jak by to zvonilo a cinkalo a když by zavál vítr, sypaly by se na zem samé tolary. Hoi, jak by to bylo na světě dobře! Myslí, myslí — usnout nemůže, kdyby mu oči zašil! Ne a ne! převrací se s boku na bok!

Po jedné straně ves, celá jako do dálky v mlze zapadlá, někde tam vyjou psi — ach, to jistě cítí mrtvého výměnkáře. Je smutno — ticho, ticho — jenom psi úpěnlivě vyjou. A chladno, až se Tonda otřásl zimomřivě, kolena přikrýval, krčil se o zuby zajektal. Po druhé straně za potokem širá pole, sinavé neurčité světlo rozlito po nich, jako by ze země vystupovalo. Hle, tam! tajemné stíny přeletují blíž a blíž. — Nic to, jen vysoké obilí se po větru vlní. — A fučí to mrazivě všemi děrami staré houně Tondovi na tělo. "Fi!" odplivl, když mu ještěrka studená jako led přeběhla po ruce.

Přece jen trochu nezvyklý noceleh! uvažoval. Jak jinak bývalo doma v teplé světnici a třeba na tvrdém kanapi! Vzpomínal na domov. Mamínka spí — ne, nespí, převaluje se jako on s boku na bok a vzdychá, poduška pod hlavou vlhne slzami. A také vzpomíná. Kde asi je Toníček? A snad jí řekli, že se šel utopit. Nepokojně se převrátil. Jistě jí donesli, jak šel k Labi a ptal se, kde je nejhlubší místo. Hloupí! A sám byl hloupý. Proč vykřikoval, že se jde utopit? Maminka pláče. Táta — no, tatínek, přišelli mu někdo s tím, zaklel: "Čert vezmi kluka nezdárného — však on se neutopí, a kdyby — škoda ho nebude!" Ale proto přece každému poslu nejraději by asi dal zasloužený pohlavek od cesty. Ne, na tatínka nepřijdou. Jenom maminka — Jistě ho vidí, svého Tondu, nešťastného, jak vlny jej odnášejí, jak mrtvé tělo pluje, po vlnách se houpá, pod jez padá. Na nevěrnou Růženku si vzpomněl. Nechtěl vzpomínat. Cosi nahořklého se mu v prsou ozvalo, ale udusil to.

Nemohl vydržet, mrazilo jej, shodil roztrhanou přikryvku a vyskočil.

Principál chrupal nerušeně v blaženém spánku. Ticho. Jenom Šemík za vozem zadupal a ve vsi opět zavyl pes.

"Nespíte?" slyší najednou Tonda. Z hnízdečka pod stromem jako hezounké hádě zvedla Esmeralda hlavičku a smála se. "Také nespím, vyspala jsem se ve dne. A věděla jsem, že neusnete a čekala jsem. Tatínek spí, nechte ho a pojďte sem."

Vstala. Tonda se podivil — byla v růžovém živůtku leskoucím se stříbrem a perlami, v sukýnce, jak ji viděl před večerem, když se obecenstvu okazovala. — Princezna opravdu v měsíčním čarovném světle.

"No, pojď sem přece, Tondo Hanybale!"

Přiblížil se skorem bázlivě s očima vyvalenýma.

"Co se tak na mne díváš?" smála se Esmeralda. "Náš tatínek, principál," šeptala, "všechno vede po starém způsobu, nic nového nevymyslí. Ale mně — mně to nedá, pořád hledám něco — něco —." Potřásla mrzutě hlavičkou. "Tomu ty nerozumíš. — Něco ve mně je věčně nespokojeného. Ach, takhle celý život jen okazovat vycpané ptáky, Pavlínu krmit, na provaze chodit, na flašinet hrát a s plechovou miskou vybírat od kluků krejcary, po vesnicích se potulovat — ne, to není pro mne! Cítím, že jsem pro něco jiného zrozena. Chci výše a dál, do velikého světa. Viděla jsem jednou v Praze cirkus, tam byly opravdové princezny, opravdu zlaté náušnice a řetízky s diamanty na hrdlech měly a velicí páni se jim klaněli — a co dovedly! zázraky zrovna. Chtěla bych umět to, co ony, a být slavná, velebená, bohatá. O těch umělkyních z cirkusu i noviny psaly. Tady není pro mne místa. Vím, že tatínkovi jednou uteču, však mu stačí Pavlína a papoušek a trichýny, a nemá rád, když něčemu novému se učím, nač prý to pro kluky a hloupé sedláky, nebo pro lakomé zevlouny na rynku — nedají ani o krejcar víc. Učím se, aby on nevěděl, učím se jen tak, co mi napadne, tančit, jak jsem v Praze na divadle viděla a ještě jiné a jiné věci," pochlubila se maličká. "Z jara letos viděl mne nějaký pán, Němec, od divadla byl, řekl, že je mne škoda, že by mne angažoval kamsi do Vídně za dobrý plat, ale tatínek se rozčertil a bičem ho vyhnal. Tatínek nerozumí umění — ale co ti povídám, ty tomu také nerozumíš. Ať! nepotřebuješ rozumět. Jenom takhle ruku natáhni, tak! trochu níž!" A sotva Tonda neobratně napřahl k ní ruku, hop! V okamžiku Esmeralda jednou nožkou na dlaň se mu vyhoupla. Ani jí necítil, lehounká byla jako pírko, jenom sukýnky se třepetaly. Bylo mu nějak divně, když její pantoflíček drobounký jako Popelčin spočinul mu v ruce.

Esmeralda stála na jedné noze, na špičce. "Rozhoupej mne nahoru a dolů!" poroučela. Rozhoupal ji, až sukýnky vysoko poletovaly. Nakloněna vpřed, udržujíc druhou nožkou rovnováhu posílala oběma rukama hubičky dokola. "Teď natáhni druhou ruku a přehoď mne s dlaně na dlaň, — ale pozor! opatrně! hop!" Přeletěla jako motýlek, zase jen se houpala na jedné nožce a Tondovi přes hlavu někam posílala hubičky. "Ještě jednou! hop! zpátky! hop! ještě!" Rozkročen, Tonda Hanybal přehazoval ji jako míč z ruky do ruky.

"A teď mne pusť! Ne tak, hloupý! Hezky mne do výšky vyhoď, hodně vysoko, jak dovedeš, neboj se! hop!" A již vyletěla, ve vzduchu se zatočila, zatleskala rukama, zatřepala nožkama a dopadla na trávník jakoby nic, na špičkách postála, s koketním úsměvem klonila se na všechny strany.

Tonda si oddechl. Teprve teď se mu zdálo, že nějaká únava, zmalátnělost se ho zmocňuje po nezvyklém tom cvičení. Pot se mu zaperlil na čele a horko mu bylo, pálily jej dlaně. Čertova holka! myslil si. Jak lítala! opravdu hezká jako princezna.

"Dobře to umíš!" pochválila jej a pohladila. Tu se již nezdržel — jaké pak dlouhé okolky mezi umělci — chytil ji, vyzvedl a políbil. Vyrvala se mu rozdurděna, div mu oči nevyškrábala.

"Nech mě, hloupý! Co si to dovoluješ? Nechci!"

Smál se řehtavě a znova po ní sahal. "Vida ji! a sama jsi mne líbala!"

Maličká vypjala se hrdě a odmítavě. "Sama! — Když já chci! ale takhle ne! rozumíš? nikdy se neopovaž!"

Jak to bylo rozkošné! Taková maličká proti němu a vypíná se, durdí se, zakazuje.

"Nebudu se tě ptát, děťátko!" povídal, ubezpečen svojí převahou. "Takhle tě chytím a —"

Ručka drobounká, bílá a něčím navoněná jako růžovou pomádou, pleskla jej po tváři. A bolelo to. Zkřivil zlostně obličej, zaťal zuby, v očích se mu zajiskřilo. Ale pustil maličkou princeznu.

"Stojím já o tebe, čejko!" vykřikl, "dělej si svoje kejkle s kým chceš, nemusím tady být."

Dívala se naň chvilku, jak se vzteká, a skočila najednou, zavěsila se mu na krk a tiše se chechtajíc dvakrát, třikrát, desetkrát políbila jej na onu tvář, kam její ručka dopadla. Byl překvapen, ani se nehnul, jen oči přimhouřil a oddychoval.

"Nu, vidíš, hloupý!" šeptala, "když budeš hodný, dostaneš hubičku, ale sám se neopovaž!" Zvedla výhrůžně prst. Opět stála před ním sebevědomě vypjata na špičkách.

"A to cvičení, které jsme teď zkusili, zítra provedeme před obecenstvem. Je toho škoda pro takovou vesnici, ale jaká pomoc. A ještě ti něco ukážu. Pantomima se to jmenuje, němohra. Krocení divokého medvěda. Koukej, otevři oči a to ostatní už půjde samo."

Zatočila se, lehounké sukýnky se rozlétaly, nožky se jen třepetaly v divokém tanci, nad hlavou zvedla malý bubínek, ani Tonda nepozoroval, odkud jej vzala, — Tloukla naň prsty, rolničkami zvonila do taktu. A točila se, točila v měsíčním svitu jako vábivý přelud kolem Tondy, vzdalujíc se a opět se blížíc, až roztočené sukýnky se ho dotýkaly. Falešné zlato svítilo v živůtku a perličky se leskly.

Tonda s počátku opravdu jen se díval, oči vyvaloval. Jednou rukou třepetala bubínkem nad hlavou, aby rolničky zněly, a druhou vztáhla k Tondovi, vábila jej úsměvem, hrou jiskrných očí, prohnutím štíhlého těla. Bezděky učinil pohyb, jako by chtěl chytit vztaženou ruku — čarodějka uskočila a jen se zakmitla kolem něho v šíleném reji. Otočil se za ní nevěda o tom. A teď tě chytím! pomyslil si a chytře, jako když ptáčka chce pod čepici polapit, rozehnal se za maličkou. Jen — jen ji zachytit! ale uklouzla mu tančíc, jako blýskavý motýlek vznášela se v měsíčním svitu. Neobratně otáčel se, dychtivě sahal po ní, skákal s roztaženýma rukama — už, už ji lapí! Uklouzla a rozličky zní a Esmeralda se směje. Najednou přišlo Tondovi podívat se na zem, na zelený trávník, kam padalo plné světlo měsíční. Dva stíny se tam mihají, jeden lehounký, mihotavý a druhý černý, široký na rozkročených nohou s roztaženýma rukama, učiněný medvěd! potácející se nemotorně sem i tam. Učiněný medvěd! Rázem stanul Tonda, vzpřímil se, ruce zastrčil do kapes.

Marně se točila Esmeralda, vábila očima, otevřenou náručí. Konečně viděla nezdar. "Co je ti?" ptala se s úsměvem.

"Eh, nic!" řekl zamračen. "Už mám dost té komedie. Medvěd — nu, jestli chceš, tedy medvěd, ale zkrotit se ti, holka, nedám. To ne!"

Rozechechtala se jako hrdlička, pohladila ho, dala mu hubičku. "A vždyť já už ani více nechci, tohle to docela stačí. Zítra to zkusíme. Ani nevíš, jak ti to sluší, jak jsi rozkošný, můj medvídku!"

Tonda nevěděl, má-li se opravdu hněvat, má-li odříci bezohledně, že zítra před obecenstvem nebude. Zdálo se, že větší cosi, růži se rozmyslil — maličká princezna se nepokojně ohlédla stranou, kde u potoka pod olšemi byl temný stín. Zdálo se, že čtyři cosi, růžová chřipě se jí zachvěla. Zamračila se lehounko, vzala do náruči své hnízdečko pod stromem, podušky a přikryvky, odnesla je do vozu pod plachtou. Sama tam vyskočila, ale ještě se otočila a s úsměvem přála Tondovi: "Dobrou noc, můj medvídku! až zítra na shledanou! Spi dobře! Pa!" Hubičku mu poslala a zmizela ve voze. —

Tonda stál překvapen opravdu, s otevřenými ústy, tak najednou se mu ztratila, nechala jej tu stát jako strašidlo v zelí. Zaklel — nejdříve jen v duchu — ale potom upřímně, od plic. "Ještěrčí plemeno! vida, co si vzpomněla! ochočeného medvěda ze mne udělat! Neochočil mne ani táta — a ten to přece znal! — kdež pak ty, piskle!"

V tom od potoka ze stínu zaslechl zvuky, které se podobaly tlumenému vzlykotu. Jako kdyby krokodil plakal, pomyslil si, ale v potoce nejsou ostrovidové! Zakroutil hlavou. Vzlykot se opakoval.

"Kdo to tam skuhrá? hej! kdo je tam?" Žádná odpověď. Šel se podívat a tam na břehu seděl jeho známý od rána, holič-umělec, ještě hubenější než ráno, a objímal sepjatýma rukama skrčená kolena. A plakal — jako krokodil plakal, slzy padaly mu po tvářích.

"To jste vy, umělče?" zasmál se Tonda. "Co tu děláte? proč pláčete?"

Nešťastník zvedl k němu uslzené oči. "Zima je mi!" a na hlase bylo znát, jak se otřásá. Teď pocítil také Tonda, že noc je opravdu chladná. Ano i zuby zadrkotal, to proto, že honbou za tančící Esmeraldou před chvílí se až do potu zahřál.

"Zima!" naříkal umělec a bezvousá brada se mu třásla.

"Baže — zima!" přisvědčil Tonda. "Br! fouká z polí, ze strniště! A jak vám říkají?"

"Habaděj!"

"Ah, tak! Habaděj!" Tonda se upřímně zasmál. "Pojďte, mám tady starou pokryvku, je děravá, ale zalezeme pod ni a zahřejeme se."

Zalezli, přikryli se, zády přitisknuti k sobě dlouho ještě se třásli a jektali zuby, nežli usnuli.

* * *

V.

Sotva svítalo, přestal principál chrápat, protáhl se, zakašlal, zakýchal, odhodil pokryvku a vyskočil. Teprve hvězdičky počínaly se ztrácet, měsíc ještě svítil v blednoucí obloze, sinavý a bez paprsků, umdleně, jako po prohýřené noci. Nad východem plovaly úrodné narůžovělé obláčky, hrstka paprsků slunečních odrážela se v nich. Nad potokem v olších visela lehounká mlha, vzduch voněl nahořkle topolovým listím. Koně u vozů zadupali, vlaštovky z vesnice z hnízd vyletovaly, štěbetaly, nějaký pes přiběhl, mlčky očumoval kolem. I člověka už bylo vidět, s kosou na rameně šel starý čeledín nebo sám hospodář, ospale, s hlavou svěšenou, přes náves kamsi do polí nasekat za rosy kravičkám jetele. A tiché bylo, jenom vlaštovky štěbetaly, sýkory v korunách stromů tichounko pohvizdovaly, kohouti krásně sezpívaní po celé vsi odpovídali jeden druhému, ode dvora ke dvoru, konečně i na věži zacinkal zvonek ranní klekání.

Principál se protáhl, rovnal skřehlé údy a zíval z hluboka. Neměl mnoho porozumění pro krásu ranní chvíle, každého dne se tak probouzel omrzele, ale přece po nebi se díval, po obzoru, studoval, jaké bude počasí. Hrábl si do černých vlasů. Vzdálený kopec s korunkou na temeni zahalen byl mlhou.

"Vysoká vymná — (říká se tak u nás) — bude pršet. Čert to vzal!" odplivl. "Bude — nebude, nelze přece složit ruce do klína." Teď se ohlédl po Tondovi. A místo jedné hlavy uviděl pod přikryvkou dvě. Naklonil se a potichu spokojeně se zasmál.

"Vždyť jsem to věděl! Vrátil se, kluk! Paňáco hloupý! Společnost je pohromadě, jak má být." Hučel. "A kdyby ten Tonda se chtěl dát přebarvit na černocha, co by mu to udělalo — hm!"

(Pokračování.)